

havt en meget indskrænket Virkning i Danmark, har havt en meget omfattende Virkning i Norge; thi det blev Udgangspunctet for Salget af beneficereet Gods i Norge, hvilket i saa stort Omfang er blevet fremmet i Norge, og som har tilveiebragt betydelige Hjælpemidler deels for Universitetet, deels ogsaa for Geistligheden, og paa en vis Maade, dog kun i temmelig indskrænket Udstrækning, for det almindelige Skolevæsen. I Norge var der nemlig en overordentlig stor Mængde af beneficereet Gods, hvoraf Indtægten var bestemt ved Loven. Dette Gods var meget mere værd, og ved Hjælp deraf fandt man, at paa den ene Side kunde Præstefaldene rigelig holdes skadesløse, idet man overlod dem en betydelig større Andeel af Kjøbesummen, end der behøvedes for at dække den tabte Indtægt, det vil sige den tabte lovlige Indtægt (thi der var Intet sædvanligere, end at man, naar man bortbyggede saadanne Gaarde foruden den lovsbefalede Byggesel, indeholdt en anden langt større Sum) og desuden vandt man betydelige Summer for andre offentlige Diemed. Man dannede derved den betydelige Dplysningsfond, som nok eier omtrent et Par Millioner Species, og som er en stor Støtte saavel for Universitetet som for andre til Dplysningsvæsenet hørende Formaal; men derved tog man kun lidt Hensyn til Bønderne. Deres Retigheder bleve i det Hele i Norge antagne ikke at have den Rod i Opiniomen, at der kunde tages synderligt Hensyn til Arvingernes Udsegt til at komme i Besiddelse af Gaardene, og just fordi man kun i en ringe Grad tog Hensyn til dem, blev der saa stor en Indtægt deraf at erhverve for andre offentlige Formaal. Det kunde jo just ikke have saameget imod sig, om man gik tilbage til Rescriptet af 19de Mai 1809. Den Grund, der gjorde, at det blev ophævet i 1822, nemlig, at man ved foresaldende Leilighed ikke kunde vente at faae Gaardene ordentlig betalte, idet de tværtimod bleve solgte for Spotpræis, finder for nærværende Tid ikke Anvendelse. Derimod vilde man, naar man nu skulde iværksætte Rescriptet paa den Maade, det var givet, komme Fæsterne meget nær, fordi den Udsegt, de have, som dog ingen egentlig Ret er, til at deres Børn kunne

faae Gaardene, vilde tilkomme sig ved Bestemmelsen i Rescriptet af 19de Mai 1809, som ikke tog Hensyn til dem. Den Deel af Udvalget, som har foreslaaet, at man skulde gaae tilbage til ved Fæsteledighed at sælge det beneficereede Gods som ogsaa offentlige Stiftelsers Gods, har derimod ogsaa villet, at Fæsterens Børn eller Svigerbørn eller den Person, han designerede, skulde have en Andeel af Kjøbesummen. Dette er jo Noget, som vistnok fra Billighedens Side kunde have en Deel for sig; men det er dog virkelig et Indgreb i en bestaaende Ret, og, hvad disse specielle Regler angaaer, hvorefter der skulde gjøres et saadant Offer, da ere de heller ikke aldeles svarende til de virkelige Forhold. Naar det f. Ex. siges, at Børnene skulle have en Deel af Værdien, vil jeg dog spørge, om det passer i de Tilfælde, hvor der ikke er Børn af den fratrædende Fæster, der kunne overtage Gaarden. Det er t. Ex. muligt, at der kun er en Søn, og at denne har en anden Gaard eller er i en anden Stilling, som gjør, at han ikke kan overtage Fæstet. Maa skee er denne Søn Embedsmand eller Kjøbstadborger eller Stigt, og da er der dog ikke den mindste Billighed i, at han skulde have en Deel af Gaardens Værdi. Han har under de nærværende Forhold aldeles ingen Udsegt eller Leilighed til at føre sig Fæsteledigheden til Nytte. Ligeledes kan der være mange Forhold, hvori der aldeles ikke er nogen anden Person, som staaer i et saadant Forhold til den afdøde Fæster, at der enten i de sociale Bedtægter eller i Billigheden var mindste Grund for ham til at vente, at man skulde overlade Gaarden til ham. Men efter det Forslag, der er gjort, skulde den, som Fæsteren fandt for godt at udnævne som sin Eftermand, uden nogetsomhelst andet personligt Forhold, have en vis Deel af den Værdi, hvortil Gaarden blev udbragt. Der synes virkelig deri at være noget aldeles Vilkaarligt. Jeg kan altsaa paa ingen Maade være enig i de Bestemmelser, der under denne Sagens Deel ere bragte i Forslag. Jeg skal blot endnu gjøre een Bemærkning. Det er blevet sagt, just under denne Sagens Deel, at Embedet eller Stiftelsen skulde opoffre denne Part af Gaardens Værdi, fordi Gaarden bliver fri for